

משה, משה, איזה נביא אין לו קבר, אבל לנבי מוסא יש ויש

באתר, לצד המסגד, מצוי קברו של נבי מוסא, עטוף בשטיחים, במרבדים ובעוד קישוטים. עשרות חדרונים מקיפים חצר רבועה למען עולי הרגל. מתחת לרחבה המרכזית משתרע בור מים, שאין ערוך לחשיבותם במדבר ובאתר הקדוש כאחד.

ברחבת הכניסה מוקמים דוכנים צבעוניים כבכל יריד. בימי שישי מגיעים מתפללים רבים. שם, ביניהם, התפללתי גם אני למען שלום בית בינינו לביניהם בבית המשותף שנגזר עלינו להסתופף בו יחדיו. לעם עתיק יכולה להיות הסבלנות הדרושה להגיע ליום ההוא.

האתר הוקם לפני כ- 800 שנה, בימיו של הסולטאן הממלוכי בייברס. חוקרים מניחים שמקורה של מסורת העלייה לרגל (זיארה) לנבי מוסא, דווקא בשבוע שלפני הפסחא, היא פוליטית ולא דתית. המוסלמים חששו כנראה שהריכוז הנוצרי בירושלים ינוצל לכיבוש העיר. לכן הונהגה עלייה לרגל מהר הבית בתהלוכה ססגונית אל נבי מוסא, לשבעה ימים של חיננה, תפילה ושעשועים. בתום השבוע חוזרים לירושלים לקראת יום שישי הטוב של הנוצרים, כדי להפגין נוכחות. בימי המנדט נוצלו תהלוכות נבי מוסא להפגנות פוליטיות. הבריטים הגבילו אותן ונראה כי לאחרונה הן מחדשות ימיהן.

איך מתחברים לעולם הבא מבלי להגיע אליו? עולים לרגל לקברי קדושים או צדיקים, לא חשוב מאיזו עדה. מסורת ההשתטחות על קברים משותפת לכל הדתות. למה משתטחים? כדי לבקש משה: בריאות טובה, פרנסה בשפע, אהבת נצח, או צרה צרורה על ראש השונאים, וכל כיוצא באלה. איך יודעים שבמקום פלוני טמונת עצמותיו של קדוש פלמוני? לא יודעים. בלב מדבר יהודה, בדרך יריחו, יש מקום מופלא יוצא דופן: קברו של משה רבנו.

רגע-רגע. האם הברזתי משיעור תנ"ך שמספר על אין קבר למשה רבנו? לא. הנה הפסוק: "וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל פִּי ה'. וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֵת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (דברים ל"ד, ה'-ו'). ולמרות זאת, כל היורד מירושלים ליריחו חולף על פני שלט הדרכים "נבי מוסא", המקום שלפי מסורת המוסלמים קבור בו משה-מוסא. מה, הם לא יודעים שאין קבר למשה?

זה הרגע שבו מתחברות אגדות ומסורות, המשכנעות ומחייבות את המאמינים בהן. גם חז"לינו ערמו תלי פרשנויות על נסיבות פטירתו והיעלמות קברו. בדומה לכך מספרים חז"ליהם על דו-שיח בין מוסא לאללה. התלונן הנביא, כך אצלם, על שאין פוקד את קברו, שנחצב בין אבנים שחורות בלב השממה. אמר לו אללה: אל תדאג. יבוא יום ואור גדול יעלה מקברך ויגלה את המקום למאמיניך. והנה, כך מספרים, ואין יודע מתי קרה הדבר, חלפה במדבר שיירת נוודים. כאן חנתה להעביר את הלילה, ובינתיים הבעירה אש בזרדים היבשים. מול עיניהם הנדהמות עלתה מהמדורה אש גדולה. הזרדים בערו עם האבנים השחורות שהאדימו. למחרת מיהרו אל אחד השיחים הידועים, סיפרו את שסיפרו. הוא בא להיווכח במו עיניו, שאכן כך הדבר. שוב בערו האבנים, שאישרו את הבטחת האור הגדול, והנה לנו אות כי אכן כאן נקבר נבי מוסא. עד כאן אחת האגדות.

אבל עובדה היא, שהאבנים השחורות הן פצלי שמן, כלומר אבנים המכילות חומר אורגני דליק. הקפת המדורה באבנים שחורות אלה עשויה הייתה להבעיר אש גדולה.